

6. ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ - ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΠΡΑΞΕΩΝ – ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ

6.1. ΕΠΙΛΕΞΙΜΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ

Ως ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών ορίζεται η ημερομηνία δημοσίευσης της πρόσκλησης της Δράσης. Δαπάνες που πραγματοποιούνται (ή συμβασιοποιούνται) πριν από την ημερομηνία έναρξης επιλεξιμότητας δαπανών (ακόμα και αν δεν έχει τιμολογηθεί η σύμβαση) δεν είναι επιλέξιμες.

Ως τυπική ημερομηνία λήξης της προθεσμίας επιλεξιμότητας των δαπανών ορίζεται η καταληκτική ημερομηνία ολοκλήρωσης της πράξης, ήτοι **είκοσι τέσσερις (24) μήνες** από την ημερομηνία ηλεκτρονικής κοινοποίησης της οριστικής έγκρισης της αίτησης χρηματοδότησής (αποτέλεσμα αξιολόγησης ή αποτέλεσμα αξιολόγησης ένστασης). Σε κάθε περίπτωση η ανωτέρω ημερομηνία δεν δύναται να είναι πέραν της 31-12-2029.

Το επενδυτικό σχέδιο και κάθε επί μέρους δαπάνη του, για να είναι επιλέξιμο, θα πρέπει τεκμηριωμένα να συνδέεται με τον/τους επιλέξιμο/ους ΚΑΔ της πρόσκλησης που θα οριστεί/ουν ως ΚΑΔ επένδυσης σύμφωνα με τα προβλεπόμενα στην πρόσκληση της δράσης.

Κατά τη διαμόρφωση από την επιχείρηση του προτεινόμενου επιχορηγούμενου προϋπολογισμού επενδυτικών σχεδίων, είναι υποχρεωτική η σύνδεση των αιτούμενων δαπανών με τις παρακάτω κατηγορίες/υποκατηγορίες επιλέξιμων δαπανών καθώς και η τήρηση των ορίων που τίθενται στον παρακάτω πίνακα:

Πίνακας 1 – Κατηγορίες/υποκατηγορίες επιλέξιμων δαπανών

Κατηγορίας Δαπάνης	Κωδικός Δαπάνης ΟΠΣΚΕ	Υποκατηγορίες Δαπανών	Επισημάνσεις / Όρια
02. Δαπάνες Εξοπλισμού, Μεταφορικών Μέσων & Οργάνων	02.20.	Παραγωγικός & Μηχανολογικός Εξοπλισμός	
	02.17.	Συστήματα αυτοματισμού και ειδικά συστήματα πληροφορικής	
	02.19.	Ψηφιακός εξοπλισμός γραφείου	έως 15% του επιχορηγούμενου Π/Υ
	02.06.	Λοιπός Εξοπλισμός επιχείρησης	έως 5% του επιχορηγούμενου Π/Υ
	02.22.	Εξοπλισμός κυκλικής οικονομίας	<u>Διεργασίες φιλικές προς το περιβάλλον</u> Υποχρεωτική δαπάνη για εξοπλισμό κυκλικής οικονομίας (02.22) σε
	02.05.	Εξοπλισμός για την προστασία του Περιβάλλοντος και Εξοικονόμηση Ενέργειας	
	02.23	Εξοπλισμός για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών και συστημάτων αποθήκευσης για	

			παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και κάλυψη των ιδίων αναγκών (αυτοπαραγωγή)	ποσοστό τουλάχιστον 5% του επιχορηγούμενου Π/Υ
		02.24.	Ηλεκτρικά Μεταφορικά Μέσα	Επιπλέον το σύνολο των 5 υποκατηγοριών πρέπει να αθροίζει σε τουλάχιστον 60% του επιχορηγούμενου Π/Υ
03.	Δαπάνες για Κτήρια, Γήπεδα, Εγκαταστάσεις & Περιβάλλοντα Χώρο	03.10.	Κτιριακές παρεμβάσεις για την προστασία του Περιβάλλοντος την Εξοικονόμηση Ενέργειας, Ύδατος και Επεξεργασίας Αποβλήτων	Τα Ηλεκτρικά Μεταφορικά Μέσα (02.24) είναι επιλέξιμα έως 50.000 € και έως 30% του επιχορηγούμενου Π/Υ.
		03.13.	Κτίρια, εγκαταστάσεις και περιβάλλον χώρος	έως 30% του επιχορηγούμενου Π/Υ
04.	Δαπάνες για Παροχή Υπηρεσιών	04.11.	Συμβουλευτική υποστήριξη για την παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου	έως 4% του επιχορηγούμενου Π/Υ και έως 5.000€
		04.29	Τεχνικές Μελέτες απαραίτητες συνδεδεμένες με δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου	έως 10% του επιχορηγούμενου Π/Υ και έως 10.000 €
09.	Έμμεσες Δαπάνες	09.01.	Έμμεσες Δαπάνες (7% επί των επιλέξιμων άμεσων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου)	Υποχρεωτική κατηγορία (με χρήση κοινής στήριξης (άρθρο 25 ΚΑΝ ΕΕ 1060/2021))

Κατά την ολοκλήρωση της επένδυσης και επί του τελικά πιστοποιούμενου Π/Υ αυτής:

✓ Θα πρέπει να τηρείται :

- Η υλοποίηση δαπανών για εξοπλισμό κυκλικής οικονομίας (02.22.) σε ποσοστό τουλάχιστον 5% επί του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού.
- Η υλοποίηση δαπανών για «διεργασίες φιλικές προς το περιβάλλον» όπως αποτυπώνονται στον ανωτέρω πίνακα σε ποσοστό τουλάχιστον 60% επί του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού.

Σε περίπτωση που κατά την ολοκλήρωση του επενδυτικού σχεδίου δεν πιστοποιηθούν δαπάνες που να πληρούν τις ανωτέρω προϋποθέσεις τότε το ποσό της Δημόσιας Χρηματοδότησης θα μειώνεται ανάλογα προκειμένου να τηρούνται οι σχετικές ποσοστώσεις των προαναφερθέντων δαπανών επί του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού. Σε περίπτωση που κατόπιν των σχετικών περικοπών για την τήρηση των ελαχίστων ορίων δεν καλύπτεται το ελάχιστο όριο επιχορηγούμενου προϋπολογισμού επενδυτικού σχεδίου που ορίζεται στην ενότητα 6.3. «Προϋπολογισμός έργων - Διάρκεια υλοποίησης» τότε η πράξη οδηγείται προς απένταξη και κινούνται διαδικασίες ανάκτησης σε περίπτωση που έχει προηγηθεί εκταμίευση επιχορήγησης (προκαταβολή, ενδιάμεση καταβολή).

- ✓ Θα πρέπει να τηρείται το ποσοστό 7% των έμμεσων δαπανών επί των τελικά πιστοποιημένων άμεσων δαπανών.

Διευκρινίζεται ότι, για τη διαμόρφωση του επιχορηγούμενου προϋπολογισμού, τα ανωτέρω ποσά/ποσοστά είναι τα μέγιστα και ελάχιστα επιλέξιμα (κατά περίπτωση) για κάθε κατηγορία / υποκατηγορία δαπάνης.

Σε περίπτωση που, κατά την αξιολόγηση της αίτησης χρηματοδότησης διαπιστωθεί ότι έχουν περιληφθεί σε αυτή δαπάνες που δεν εντάσσονται στις παραπάνω κατηγορίες ή δεν συνδέονται με τη δραστηριότητα της επένδυσης, αυτές κρίνονται ως μη επιχορηγούμενες, με ότι αυτό συνεπάγεται για τον συνολικό επιχορηγούμενο προϋπολογισμό, την τήρηση των ορίων, την δημόσια δαπάνη και την κάλυψη του κατώτατου ορίου που ορίζεται στην ενότητα 6.3. «Προϋπολογισμός έργων - Διάρκεια υλοποίησης».

Οι κανόνες επιλεξιμότητας των δαπανών των συγχρηματοδοτούμενων πράξεων προσδιορίζονται στην Υπουργική Απόφαση 114947/29.11.2022 (ΦΕΚ 6132/Β/01.12.2022) «Εθνικοί Κανόνες Επιλεξιμότητας των δαπανών των πράξεων των Προγραμμάτων 2021-2027».

Σε περίπτωση έγκρισης του σχεδίου, είναι αποκλειστική ευθύνη του δικαιούχου και ελεγκτικό πεδίο του οργάνου ελέγχου, οι δαπάνες που θα υλοποιηθούν και πιστοποιηθούν να:

- ✓ είναι επιλέξιμες,
- ✓ έχουν υλοποιηθεί/εξοφληθεί/παραδοθεί (φυσικό και οικονομικό αντικείμενο) εντός της περιόδου επιλεξιμότητας υλοποίησης των δαπανών που προσδιορίζεται στην παρούσα πρόσκληση,
- ✓ είναι εύλογες ως προς το κόστος,
- ✓ συνάδουν με την/ις δραστηριότητα/ες της επιχείρησης,
- ✓ εξυπηρετούν το αρχικό επιχειρηματικό πλάνο,
- ✓ τεκμηριώνονται με τα κατάλληλα παραδοτέα σύμφωνα με τα οριζόμενα στο Παράρτημα VI «ΠΑΡΑΔΟΤΕΑ ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΣΗΣ ΦΥΣΙΚΟΥ ΚΑΙ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ».

6.2. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΕΠΙΛΕΞΙΜΩΝ ΔΑΠΑΝΩΝ

Οι δαπάνες που αναφέρονται επιγραμματικά στον Πίνακα 1 πρέπει παρουσιάζουν συνάφεια με τους στόχους του επενδυτικού σχεδίου και να πραγματοποιούνται εντός της επιλέξιμης περιόδου υλοποίησής του και ειδικότερα ισχύουν τα παρακάτω και σύμφωνα με τους περιορισμούς που ακολουθούν:

02. Δαπάνες Εξοπλισμού, Μεταφορικών Μέσων & Οργάνων

Στην κατηγορία αυτή είναι επιλέξιμες δαπάνες που αφορούν στην προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και θέση σε λειτουργία νέων σύγχρονων μηχανημάτων και εξοπλισμού, εξοπλισμού κυκλικής οικονομίας, εξοπλισμού για την προστασία του περιβάλλοντος και την εξοικονόμηση ενέργειας, καθώς και προμήθεια ηλεκτρικών μεταφορικών μέσων. Αναλυτικότερα ανά υποκατηγορία:

02.20. Παραγωγικός & Μηχανολογικός Εξοπλισμός

Επιλέξιμες οι δαπάνες που αφορούν στην προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και θέση σε λειτουργία νέων σύγχρονων μηχανημάτων και κάθε μορφής εξοπλισμού, απαραίτητου για την παραγωγική λειτουργία της επιχείρησης (δεν συμπεριλαμβάνονται τα μεταφορικά μέσα οποιουδήποτε τύπου).

Ενδεικτικά οι σχετικές δαπάνες δύναται να αφορούν σε :

- Νέα σύγχρονα μηχανήματα / εξοπλισμός για τους χώρους παραγωγής, αποθήκευσης, διάθεσης προϊόντων, χώρους παροχής υπηρεσιών και χώρους διοίκησης της επιχείρησης.
- Εξοπλισμός που προορίζεται για εργαστηριακές μετρήσεις, δοκιμές, αναλύσεις, ποιοτικό έλεγχο, διασφάλιση ποιότητας/συμμόρφωσης με διάφορα πρότυπα.
- Μηχανήματα έργου, ηλεκτροκίνητα ή πεζού χειριστή ανυψωτικών, περονοφόρων παντός είδους όπως, τύπου ΚΛΑΡΚ.
- Εξοπλισμός που είναι απαραίτητος για την παραγωγική δραστηριότητα της επιχείρησης.

02.17. Συστήματα αυτοματισμού και ειδικά συστήματα πληροφορικής

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που αφορούν στην προμήθεια και εγκατάσταση συστημάτων και λογισμικών αυτοματισμού της παραγωγικής διαδικασίας.

02.19. Ψηφιακός εξοπλισμός γραφείου

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για την προμήθεια, μεταφορά και εγκατάσταση ψηφιακού εξοπλισμού, όπως ενδεικτικά:

- Σταθεροί υπολογιστές,
- Φορητοί υπολογιστές,
- Περιφερειακά (keyboard, mouse, ups),
- Ψηφιακό τηλεφωνικό κέντρο,
- Πολυμηχανήματα (εκτυπωτής, σαρωτής),
- Εξοπλισμός τηλεδιασκέψεων (ηχεία, headset, κάμερα),
- Εξοπλισμός εξυπηρετητών (servers) που συνοδεύουν τη λειτουργία εφαρμογών εντός της επιχείρησης,
- Αναγνώστες barcode και εκτυπωτής ένδειξης barcode,
- Εξοπλισμός τήρησης αντιγράφων ασφαλείας,

Επισημάνσεις :

- Δεν είναι επιλέξιμες οι δαπάνες για την προμήθεια / χρήση εξοπλισμού, υπό καθεστώς υπηρεσίας (ενδεικτικά «Equipment-As-A-Service» ή άλλο παρεμφερές αυτού).
- Η αιτούμενη ποσότητα του εξοπλισμού θα πρέπει να δικαιολογείται από το αντικείμενο και τον αριθμό των απασχολούμενων στην επιχείρηση.

02.06. Λοιπός Εξοπλισμός επιχείρησης

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που αφορούν σε προμήθεια μεταφορά και εγκατάσταση για λοιπό εξοπλισμό της επιχείρησης και συγκεκριμένα δαπάνες για προμήθεια :

- Επίπλων γραφείου,
- Συστημάτων ασφαλείας και πυρασφάλειας, κ.λπ.
- Λοιπός υποστηρικτικός εξοπλισμός άμεσα συνδεδεμένος με τη δραστηριότητα της επιχείρησης.

02.22. Εξοπλισμός κυκλικής οικονομίας

Επισημαίνεται ότι η συγκεκριμένη υποκατηγορία δαπάνης είναι υποχρεωτική.

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που στοχεύουν στην ελαχιστοποίηση και εξοικονόμηση πόρων, αξιοποιώντας πρακτικές επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης πρώτων υλών ώστε η χρήση των υλικών να γίνεται εφικτή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, με παράλληλη ελαχιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων, όπως ενδεικτικά :

- Προμήθεια εξοπλισμού και εγκατάσταση μονάδων για τη διαχείριση των υγρών & στερεών αποβλήτων.
- Προμήθεια εξοπλισμού και εγκατάσταση μονάδων, συστημάτων για τον περιορισμό της ρύπανσης του εδάφους, υπεδάφους, των υδάτων και της ατμόσφαιρας.
- Προμήθεια εξοπλισμού και εργασίες για τη μείωση αέριων ρύπων και όχλησης.
- Προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού για μείωση κατανάλωσης και απώλειας νερού.
- Προμήθεια / Αναβάθμιση εξοπλισμού για Ανακύκλωση, όπως :
 - ο Κάδους απορριμμάτων μηχανικής αποκομιδής,
 - ο Μεταλλικός συμπίεστής απορριμμάτων (Press-container/Baler),
 - ο Εξοπλισμός διαχωρισμού και διαλογής ύλης (π.χ. centrifuge separator),
 - ο Βιομηχανικοί κάδοι κομποστοποίησης οργανικής ύλης.
- Προμήθεια /Αναβάθμιση εξοπλισμού για Απόβλητα, όπως:
 - ο Τεμαχιστές αποβλήτων,
 - ο Μηχανήματα φόρτωσης και διαλογής αποβλήτων, **αποκλειστικά ηλεκτρικά**,
 - ο Εξοπλισμός εσχάρωσης, εξάμμωσης, πρωτοβάθμιας καθίζησης,
 - ο Εξοπλισμός δευτεροβάθμιας επεξεργασίας-μέθοδος ενεργού ιλύος και βιολογικής/χημικής απομάκρυνσης,
- Προμήθεια /Αναβάθμιση εξοπλισμού για Μείωση ελλαττωματικών προϊόντων, όπως:
 - ο Μηχανήματα x-ray ελέγχου παραγωγής,
 - ο Εξοπλισμός συσσωμάτωσης και αναδιαμόρφωση υλικών (agglomeration machine),
 - ο Τεμαχιστές απορριμμάτων.
- Προμήθεια /Αναβάθμιση εξοπλισμού για βελτιστοποίηση κατανάλωσης υδάτινων πόρων/επανάχρηση νερού, όπως:
 - ο Συστήματα φιλτραρίσματος νερού (ώσμωση, αφαλάτωση κ.λπ.),
 - ο Έξυπνα συστήματα εξοικονόμησης νερού (φωτοκύτταρα, βαλβίδες ελέγχου ροής, ρυθμιστές τύπου φλοτέρ, αμμόφιλτρα, ελαιοδιαχωριστές).

Επισημάνσεις:

- Στην υποκατηγορία αυτή μπορεί να γίνει αποδεκτός και ανάλογος εξοπλισμός που δεν αναγράφεται ανωτέρω με την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνεται η ελαχιστοποίηση και εξοικονόμηση πόρων, αξιοποιώντας πρακτικές επαναχρησιμοποίησης και ανακύκλωσης πρώτων υλών ώστε η χρήση των υλικών να γίνεται εφικτή για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα, με παράλληλη ελαχιστοποίηση της χρήσης φυσικών πόρων, από τεχνική έκθεση αρμόδιου μηχανικού.

02.05. Εξοπλισμός για την προστασία του Περιβάλλοντος και Εξοικονόμηση Ενέργειας

Επιλέξιμες είναι δαπάνες που αφορούν στην προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και λειτουργία, εξοπλισμού που στοχεύουν στην προστασία του περιβάλλοντος καθώς και στην εξοικονόμηση ενέργειας, όπως ενδεικτικά :

- Προμήθεια και εγκατάσταση συστημάτων θέρμανσης ή και ψύξης (π.χ. αντλίες θερμότητας, κλιματιστικά inverter), παροχής ζεστού νερού χρήσης (πχ θερμαντήρες νερού), καθώς και μονάδων εξαερισμού ενεργειακής σήμανσης (για όσες συσκευές/εξοπλισμό φέρουν τη σχετική θεσμική υποχρέωση) **A+ έως A+++** (με βάση την παλαιά ενεργειακή ετικέτα κλίμακας A+++ έως D) ή **C έως A** (με βάση τη νέα ενεργειακή ετικέτα κλίμακας A έως G).
- Προμήθεια και εγκατάσταση εξοπλισμού συστημάτων ανάκτησης ενέργειας από την λειτουργία παραγωγικού και μη παραγωγικού μηχανολογικού εξοπλισμού.
- Αντικατάσταση / εγκατάσταση μονώσεων σωληνώσεων – δικτύων – δεξαμενών για μείωση απωλειών.
- Προμήθεια και εγκατάσταση συμπιεστών, ψυκτικών συγκροτημάτων, λεβήτων, φούρνων, κλιβάνων υψηλής ενεργειακής απόδοσης ή/και οικολογικού σχεδιασμού (Ecodesign).
- Προμήθεια και εγκατάσταση συστήματος EMS για τους χώρους παραγωγής / αποθήκευσης.
- Προμήθεια ηλεκτρικών / ηλεκτρονικών συσκευών (ψυγεία, πλυντήρια πιάτων, πλυντήρια ρούχων, τηλεοράσεις, λαμπτήρες και λάμπες) ενεργειακής σήμανσης (για όσες συσκευές/εξοπλισμό φέρουν τη σχετική θεσμική υποχρέωση) **A+ έως A+++** (με βάση την παλαιά ενεργειακή ετικέτα κλίμακας A+++ έως D) ή **C έως A** (με βάση τη νέα ενεργειακή ετικέτα κλίμακας A έως G).
- Εξοπλισμός και εργασίες αναβάθμισης της ενεργειακής απόδοσης του συστήματος κλιματισμού.
- Αντιστάθμιση άεργου ισχύος ηλεκτρικών καταναλώσεων.
- Εξοπλισμός και εργασίες αναβάθμισης συστήματος και ελέγχου φωτισμού στους χώρους της επιχείρησης.
- Εγκατάσταση μονάδων φόρτισης ηλεκτροκίνητων μηχανημάτων.

Επισημάνσεις:

- Στην υποκατηγορία αυτή μπορεί να γίνει αποδεκτός και ανάλογος εξοπλισμός που δεν αναγράφεται ανωτέρω με την προϋπόθεση ότι τεκμηριώνεται η συμβολή του στην βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης /εξοικονόμησης ενέργειας από τεχνική έκθεση αρμόδιου μηχανικού.

02.23. Εξοπλισμός για την εγκατάσταση φωτοβολταϊκών σταθμών και συστημάτων αποθήκευσης για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και κάλυψη των ιδίων αναγκών (αυτοπαραγωγή)

Επιλέξιμες είναι δαπάνες που αφορούν στην προμήθεια, μεταφορά, εγκατάσταση και λειτουργία, εξοπλισμού φωτοβολταϊκών σταθμών και συστημάτων αποθήκευσης για παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας και κάλυψη των ιδίων αναγκών (αυτοπαραγωγή) και συγκεκριμένα :

- Προμήθεια και εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού εγκατεστημένης ισχύος έως 10kW, για την κάλυψη των ιδίων αναγκών (αυτοπαραγωγή) και συστήματος αποθήκευσης ενέργειας, με κατ' ελάχιστο ωφέλιμη χωρητικότητα ίση με την ισχύ του σταθμού για μία ώρα.
- Έξυπνοι μετρητές ενέργειας και τηλεμετρία (smart metering).

Επισημάνσεις:

- Για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας από εγκατάσταση φωτοβολταϊκού σταθμού με σύστημα αποθήκευσης, απαιτείται:

- ο να εξασφαλιστούν, εφόσον απαιτούνται, οι κατάλληλες αδειοδοτήσεις τόσο για την υλοποίηση όσο και για τη λειτουργία του φωτοβολταϊκού σταθμού και του συστήματος αποθήκευσης,
 - ο η εγκατεστημένη ισχύς παραγωγής φωτοβολταϊκού σταθμού δεν μπορεί να υπερβαίνει το άθροισμα των ηλεκτρικών καταναλώσεων της επιχείρησης, όπως αυτό προκύπτει από την ηλεκτρομηχανολογική μελέτη της εγκατάστασης στην οποία εγκαθίσταται ο υπό ένταξη φωτοβολταϊκός σταθμός, από την άδεια λειτουργίας της επιχείρησης, ή/και από βεβαίωση και λοιπά κατάλληλα στοιχεία τεκμηρίωσης από αρμόδιο προς τούτο πρόσωπο/φορέα, και σε κάθε περίπτωση δεν μπορεί να υπερβαίνει τα 10kW.
 - ο η ωφέλιμη χωρητικότητα του συστήματος αποθήκευσης πρέπει να είναι κατ' ελάχιστο ίση με την ισχύ του σταθμού για μία ώρα.
- Οι ενισχύσεις χορηγούνται αποκλειστικά και μόνο σε νέους φωτοβολταϊκούς σταθμούς και νέα συστήματα αποθήκευσης.

02.24. Ηλεκτρικά Μεταφορικά Μέσα

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες για προμήθεια οχημάτων **αμιγώς ηλεκτρικών** για την κάλυψη αποκλειστικά των αναγκών της επιχείρησης, υπό τις κάτωθι προϋποθέσεις:

- Το μεταφορικό μέσο να είναι καινούργιο, αμεταχείριστο και στην κυριότητα της επιχείρησης.
- Το μεταφορικό μέσο να είναι :
 - ο είτε επαγγελματικής χρήσης,
 - ο είτε μικτής χρήσης έως εννέα (9) θέσεων και να χρησιμοποιείται για την μεταφορά πελατών χωρίς κόμιστρο ή/και εξοπλισμού/υλικών.
- Η προμήθεια του μεταφορικού μέσου πρέπει να δικαιολογείται από την δραστηριότητα που ασκεί η επιχείρηση και να μην προορίζεται για μίσθωση.

Η δαπάνη χρηματοδοτικής μίσθωσης **ηλεκτρικών μεταφορικών μέσων** θεωρείται επιλέξιμη δαπάνη μόνο όταν ο εκμισθωτής μπορεί να συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1665/1986 (ΦΕΚ 194 Α'), όπως ισχύει, με υποχρέωση αγοράς του μεταφορικού μέσου μετά τη λήξη της μίσθωσης και σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τα οριζόμενα του άρθρου 27 της ΥΑ 114947/01.12.2022 (ΥΑΕΚΕΔ). Εάν η σύμβαση χρηματοδοτικής μίσθωσης λήγει μετά την τελική ημερομηνία έως την οποία λαμβάνονται υπόψη οι πληρωμές στο πλαίσιο της επιδοτούμενης πράξης, θεωρούνται επιλέξιμες μόνον οι δαπάνες για τα ληξιπρόθεσμα μισθώματα που καταβλήθηκαν από τον μισθωτή έως την τελική ημερομηνία των πληρωμών στο πλαίσιο της επιδοτούμενης πράξης.

Γενικές επισημάνσεις για την Κατηγορία Δαπανών 02

Προκειμένου να είναι επιλέξιμες οι δαπάνες της κατηγορίας 02 θα πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- Ο προμηθευόμενος εξοπλισμός να εξυπηρετεί άμεσα τη λειτουργία της επιχείρησης, να είναι σύγχρονης τεχνολογίας, καινούργιος, αμεταχείριστος και στην κυριότητα της επιχείρησης. Προς απόδειξη του σχετικού όρου επιχειρήσεις θα πρέπει να προσκομίζουν σχετική βεβαίωση του οίκου κατασκευής ή του προμηθευτή.
- Οι δαπάνες της κατηγορίας θα πρέπει να αποτελούν πάγιο στοιχείο για την επιχείρηση. Πάγιο στοιχείο, θεωρείται κάθε στοιχείο το οποίο με κατάλληλη χρήση και συντήρηση έχει ωφέλιμη διάρκεια χρήσης μεγαλύτερη του ενός έτους, διατηρεί το αρχικό του σχήμα και εμφάνιση κατά τη χρήση, δεν χάνει την ταυτότητά του με ενσωμάτωση σε άλλο ή πιο σύνθετο στοιχείο και καταχωρίζεται στο μητρώο παγίων και δέχεται αποσβέσεις.

- Ο προμηθευόμενος εξοπλισμός να περιγράφεται αναλυτικά, με τεχνικές προδιαγραφές, να τεκμηριώνεται η αναγκαιότητα της χρήσης του (να συνάδει με το αντικείμενο της επιχείρησης) και το εύλογο του κόστους απόκτησής του.
- Τα ηλεκτρομηχανολογικά συστήματα, για τα οποία υφίσταται σχετική υποχρέωση από την κείμενη νομοθεσία, θα πρέπει να φέρουν σήμανση CE (Ευρωπαϊκής Ένωσης).
- Στις δαπάνες προμήθειας περιλαμβάνεται και το κόστος μεταφοράς και εγκατάστασης του εξοπλισμού μέχρι αυτός να τεθεί σε παραγωγική λειτουργία.
- Οι δαπάνες προμήθειας πρόσθετων εξαρτημάτων είναι επιλέξιμες, εφόσον αυτά συντελούν σε παραγωγική διαφοροποίηση και δεν αποτελούν απλή αντικατάσταση υφιστάμενου εξαρτήματος (ανταλλακτικά), ενώ δεν θα πρέπει να αποτελούν συνήθη αναλώσιμα.
- Οι δαπάνες προμήθειας ανταλλακτικών (ως πάγιο εξοπλισμό) είναι επιλέξιμες, εφόσον αυτά είναι παρελκόμενα των κύριων εξαρτημάτων του εξοπλισμού που προμηθεύεται στο πλαίσιο της υλοποίησης του επενδυτικού, αποτελούν δηλαδή αναπόσπαστο τμήμα του για την ομαλή λειτουργία του σύμφωνα με τους όρους προμήθειας του εξοπλισμού που προσφέρει ο προμηθευτής και δεν υπερβαίνουν το 10% της δαπάνης απόκτησης του υπό προμήθεια εξοπλισμού.
- Οι δαπάνες συντήρησης και επισκευής εξοπλισμού δεν είναι επιλέξιμες.
- Η δαπάνη χρηματοδοτικής μίσθωσης εξοπλισμού θεωρείται επιλέξιμη μόνο όταν ο εκμισθωτής μπορεί να συνάπτει συμβάσεις χρηματοδοτικής μίσθωσης σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 1665/1986 (ΦΕΚ 194 Α'), όπως ισχύει, με υποχρέωση αγοράς του εξοπλισμού μετά τη λήξη της μίσθωσης και σε κάθε περίπτωση σύμφωνα με τα οριζόμενα στο άρθρο 27 της Απόφασης του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων 114947/1.12.2022 «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021-2027», όπως ισχύει.
- Για δαπάνες οι οποίες εντάσσονται στην παρούσα κατηγορία αλλά δεν δύναται η απόσπαση τους από τον τόπο υλοποίησης της επένδυσης, χωρίς αυτές να χάσουν μέρος ή το σύνολο της αξίας τους (π.χ. δαπάνες προμήθειας και εγκατάστασης συστήματος θέρμανσης κεντρικού κλιματισμού, ασφαλείας, παραγωγής ενέργειας κλπ), θα πρέπει να υπάρχει ιδιοκτησία ή παραχώρηση χρήσης ή μίσθωση ή νόμιμη σύσταση επικαρπίας επί του ακινήτου για χρονικό διάστημα τουλάχιστον έξι (6) ετών. Η περίοδος της εξαετίας υπολογίζεται από την ημερομηνία έγκρισης της αίτησης χρηματοδότησης. Η ιδιοκτησία, η μίσθωση, η σύσταση επικαρπίας ή η παραχώρηση χρήσης θα πρέπει να καταδεικνύεται πριν την καταβολή της δημόσιας επιχορήγησης.

Δεν αποτελούν επιλέξιμες:

- Δαπάνες συντήρησης, επισκευής και αντικατάστασης εξοπλισμού που χρησιμοποιείται ήδη από την επιχείρηση.
- Δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, φόρους, τέλη, έξοδα αμοιβών εκτελωνιστή και εκτελωνισμού και χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές.
- Δαπάνες που αφορούν σε προμήθεια tablets, κινητών τηλεφώνων, τηλεοράσεων.
- Δαπάνες για αγορά εξοπλισμού, ο οποίος προορίζεται για εκμίσθωση.
- Δαπάνες για προμήθεια οχήματος που έχει επιδοτηθεί από οποιοδήποτε άλλο πρόγραμμα (π.χ. Κινούμαι ηλεκτρικά).
- Δαπάνες για απόκτηση ΙΧ επιβατικών οχημάτων.
- Δαπάνες για προμήθεια αναλωσίμων υλικών.
- Δαπάνες για προμήθεια πάσης φύσεως μηχανημάτων/εξοπλισμού/οχημάτων που για τη λειτουργία τους **απαιτείται η καύση ορυκτών καυσίμων (πετρέλαιο, βενζίνη, φυσικό αέριο κλπ)**. Σημειώνεται ότι και τα Plug-In Hybrid οχήματα δεν είναι επιλέξιμα, διότι κινούνται και με την χρήση ορυκτών καυσίμων.
- Δαπάνες για σκάφη, ιστιοφόρα και λοιπά πλωτά μέσα.

03. Δαπάνες για Κτίρια, Γήπεδα, Εγκαταστάσεις & Περιβάλλοντα Χώρο

Στην παρούσα κατηγορία είναι επιλέξιμες οι δαπάνες για κτίρια, εγκαταστάσεις και περιβάλλοντα χώρο.

Στην κατηγορία αυτή επιλέξιμες είναι κάθε μορφής εργασίες για επέκταση, αναβάθμιση και διαμόρφωση κτιριακών υποδομών και λοιπών εγκαταστάσεων, εγκαταστάσεις για τη διασφάλιση της προσβασιμότητας στα άτομα με αναπηρία και στα εμποδιζόμενα άτομα, καθώς και κάθε μορφής εργασίες διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου. Στις επιλέξιμες δαπάνες περιλαμβάνεται το κόστος υλικών και εργασιών.

03.10. Κτιριακές παρεμβάσεις για την προστασία του Περιβάλλοντος την Εξοικονόμηση Ενέργειας, Ύδατος και Επεξεργασίας Αποβλήτων

Στην παρούσα υποκατηγορία ενδεικτικά δύναται να περιλαμβάνονται δαπάνες όπως :

- Αντικατάσταση κουφωμάτων με νέα υψηλής ενεργειακής απόδοσης,
- Συστήματα σκίασης,
- Συστήματα μηχανικού αερισμού με ανάκτηση θερμότητας,
- Θερμομόνωση κτιρίων,
- Χρήση αβαθούς γεωθερμίας,
- Φυτεμένο δώμα.

03.13. Κτίρια, εγκαταστάσεις και περιβάλλον χώρος

Στην παρούσα υποκατηγορία ενδεικτικά δύναται να περιλαμβάνονται δαπάνες όπως :

- Κτιριακές εργασίες, ηλεκτρομηχανολογικές εργασίες, εγκατάσταση δικτύων και ειδικές εγκαταστάσεις στους χώρους παραγωγής, αποθήκευσης και διάθεσης προϊόντων, εργαστηριακούς χώρους, χώρους παροχής υπηρεσιών και χώρους διοίκησης της επιχείρησης.
- Κατασκευές, διαμορφώσεις, επεκτάσεις, διαρρυθμίσεις των κτιριακών εγκαταστάσεων που αποβλέπουν στη διευκόλυνση πρόσβασης των ΑμΕΑ, σύμφωνα με τις Οδηγίες Σχεδιασμού για ΑμΕΑ «Σχεδιάζοντας για όλους» του ΥΠΕΚΑ.
- Εργασίες βελτίωσης, αναβάθμισης και διαμόρφωσης περιβάλλοντος χώρου.
- Κτιριακές παρεμβάσεις για την διαμόρφωση των εσωτερικών χώρων π.χ. προβολής, δοκιμής, αποθήκευσης και διάθεσης των προϊόντων της επιχείρησης.
- Διαμορφώσεις, επεκτάσεις κτιριακών εγκαταστάσεων.

Γενικές επισημάνσεις για την Κατηγορία Δαπανών 03

Προκειμένου να είναι επιλέξιμες οι δαπάνες της κατηγορίας 03 θα πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- Θα πρέπει να βεβαιωθεί ότι έχουν εκδοθεί όλες οι απαραίτητες εγκρίσεις και αδειοδοτήσεις για τις εργασίες ή σε περίπτωση που δεν απαιτούνται θα πρέπει να υποβάλλεται η ηλεκτρονική βεβαίωση αρμόδιου μηχανικού ότι δεν απαιτείται κάποιου είδους έγκριση, όπως ορίζει η κείμενη νομοθεσία (άρθρο 52 Ν.4759/9-12-2020/ ΦΕΚ Α245). Σε διαφορετική περίπτωση οι δαπάνες θα κρίνονται μη επιλέξιμες.
- Θα πρέπει να υπάρχει ιδιοκτησία ή παραχώρηση χρήσης ή μίσθωση ή νόμιμη σύσταση επικαρπίας επί του ακινήτου για χρονικό διάστημα τουλάχιστον έξι (6) ετών. Η περίοδος της εξαετίας υπολογίζεται από την ημερομηνία έγκρισης της αίτησης χρηματοδότησης. Η ιδιοκτησία, η μίσθωση, η σύσταση επικαρπίας ή η παραχώρηση χρήσης θα πρέπει να καταδεικνύεται πριν την καταβολή της δημόσιας επιχορήγησης. Ειδικά για ανέγερση/επέκταση κτιρίου σε μισθωμένο ακίνητο, το συμφωνητικό μίσθωσης πρέπει να αφορά χρονικό διάστημα τουλάχιστον δώδεκα (12) ετών από την ημερομηνία έγκρισης της αίτησης χρηματοδότησης.

- Να αποτελούν πάγια στοιχεία και να είναι καταχωρημένες στο μητρώο παγίων της επιχείρησης.

Δεν αποτελούν επιλέξιμες:

- Η αγορά οικοπέδων, γηπέδων και αγροτεμαχίων.
- Οι εργοδοτικές εισφορές για κατασκευαστικές εργασίες και οι δαπάνες που αφορούν σε δασμούς, φόρους, τέλη, κλπ.
- Δαπάνες, για τις οποίες προσκομίζονται προς πιστοποίηση πάσης φύσεως παραστατικά αυτοτιμολόγησης (αποδείξεις δαπανών, τιμολόγια αυτοπαράδοσης κ.α), καθώς και τίτλοι κτήσης.
- Δαπάνες για την έκδοση αδειών.

04. Δαπάνες για Παροχή Υπηρεσιών

Στην κατηγορία αυτή επιλέξιμες είναι δαπάνες για παροχή συμβουλευτικών υπηρεσιών και τεχνικές μελέτες απαραίτητως συνδεόμενες με δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου. Αναλυτικότερα ανά υποκατηγορία:

04.11 - Συμβουλευτική υποστήριξη για την παρακολούθηση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που συνίστανται στο κόστος των συμβουλευτικών υπηρεσιών που παρέχονται από εξωτερικούς συμβούλους για την παρακολούθηση και διαχείριση της υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου υπό τους ακόλουθους όρους:

- Να αφορούν στο χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης χρηματοδότησης και μέχρι την ολοκλήρωση της επένδυσης και σε καμιά περίπτωση δε δύναται να αφορούν σε δαπάνες προετοιμασίας και υποβολής της αίτησης ενίσχυσης.
- Δεν είναι δυνατή η πιστοποίησή τους εξ' ολοκλήρου σε αίτημα ενδιάμεσης επαλήθευσης. Ειδικότερα κατά την υποβολή του υποχρεωτικού αιτήματος επαλήθευσης, εφόσον αποτελεί ενδιάμεσο, η σχετική δαπάνη δεν μπορεί να είναι μεγαλύτερη του 50% της εγκεκριμένης δαπάνης.
- Για κάθε συμβουλευτική υπηρεσία, πρέπει να υπάρχει σχετική σύμβαση με την επιχείρηση υποβλημένη στην ΑΑΔΕ.
- Οι εν λόγω υπηρεσίες δεν πρέπει να αποτελούν συνεχή ή περιοδική δραστηριότητα ούτε να συνδέονται με τις συνήθεις λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης, όπως τακτικές υπηρεσίες παροχής λογιστικών/ φορολογικών και νομικών συμβουλών ή διαφημιστικές υπηρεσίες.

04.29. Τεχνικές Μελέτες απαραίτητως συνδεόμενες με δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου

Επιλέξιμες είναι οι δαπάνες που αφορούν υπηρεσίες παρεχόμενες από μελετητές.

Οι επιλέξιμες μελέτες ενδεικτικά δύναται να αφορούν :

- τεχνικές μελέτες από αρμόδιο μηχανικό, επιστασία, επίβλεψη, για τον εκσυγχρονισμό κτιριακών εγκαταστάσεων (συμπεριλαμβανομένων των βοηθητικών εγκαταστάσεων των κτηρίων) καθώς και τη διαμόρφωση περιβάλλοντος χώρου της ενισχυόμενης επιχείρησης,
- μελέτες (αρχιτεκτονική, στατική, κλπ) για την έκδοση οικοδομικής άδειας,
- αμοιβές εκπόνησης τεχνικών μελετών μηχανικών για την εγκατάσταση νέου μηχανολογικού εξοπλισμού,
- τεχνικές μελέτες ενεργειακού συμβούλου για την εγκατάσταση συστημάτων/ εξοπλισμού και εγκαταστάσεων προστασίας περιβάλλοντος, εξοικονόμησης ενέργειας και ύδατος.

Επισημάνσεις :

- Ενισχύονται δαπάνες που αφορούν σε αντικείμενο εντός της ημερομηνίας επιλεξιμότητας δαπανών και υλοποιούνται από την ημερομηνία υποβολής της αίτησης και έπειτα. Σε αντίθετη περίπτωση καθίσταται μη επιλέξιμο το σύνολο του επενδυτικού σχεδίου.
- Οι εν λόγω υπηρεσίες δεν πρέπει να αποτελούν συνεχή ή περιοδική δραστηριότητα ούτε να συνδέονται με τις συνήθεις λειτουργικές δαπάνες της επιχείρησης όπως τακτικές υπηρεσίες παροχής λογιστικών / φορολογικών και νομικών συμβουλών ή διαφημιστικές υπηρεσίες.
- Για τις σχετικές υπηρεσίες, πρέπει να υπάρχει σχετική σύμβαση με την επιχείρηση υποβεβλημένη στην ΑΑΔΕ.

Γενικές επισημάνσεις για την Κατηγορία Δαπανών 04

Προκειμένου να είναι επιλέξιμες οι δαπάνες της κατηγορίας 04 θα πρέπει να τηρούνται οι ακόλουθοι όροι:

- Οι πιθανές δαπάνες διαμονής, μετακίνησης και λοιπές δαπάνες ταξιδιών των μελετητών/ερευνητών/συμβούλων περιλαμβάνονται στη συνολική αμοιβή τους και δεν είναι επιλέξιμες ως διακριτές δαπάνες.
- Για τις υπηρεσίες της κατηγορίας 04 και εφόσον προβλέπεται από το θεσμικό πλαίσιο θα πρέπει να υπάρχει σχετική σύμβαση με την επιχείρηση υποβεβλημένη στην ΑΑΔΕ.

09. Έμμεσες δαπάνες

09.01 - Έμμεσες Δαπάνες (7% επί των επιλέξιμων άμεσων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου)

Κατά το χρονικό διάστημα υλοποίησης του επενδυτικού σχεδίου είναι επιλέξιμες έμμεσες δαπάνες, οι οποίες περιλαμβάνονται στο συνολικό επιχορηγούμενο Π/Υ του επενδυτικού σχεδίου και υπολογίζονται με βάση σταθερό συντελεστή 7% των άμεσων επιλέξιμων δαπανών της πράξης, σύμφωνα με το Άρθρο 54 του Καν. 1060/2021 και με τη χρήση κοινής στήριξης (άρθρο 25 ΚΑΝ ΕΕ 1060/2021).

Η εν λόγω κατηγορία δαπάνης δεν απαιτεί την προσκόμιση παραστατικών, καταβάλλεται αναλογικά με κάθε πληρωμή και το αναλογούν ύψος αυτής οριστικοποιείται κατά το στάδιο της τελικής πιστοποίησης του επενδυτικού σχεδίου.

Τονίζεται ότι στην παρούσα Δράση η κατηγορία δαπάνης «ΕΜΜΕΣΕΣ ΔΑΠΑΝΕΣ» θα περιλαμβάνεται **υποχρεωτικά** στο επενδυτικό σχέδιο και θα ελέγχεται αυτόματα από το ΟΠΣΚΕ εάν τηρείται το ποσοστό 7% επί των επιλέξιμων άμεσων δαπανών του επενδυτικού σχεδίου του δικαιούχου.

ΓΕΝΙΚΕΣ ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΔΑΠΑΝΩΝ

1. Οι επιλέξιμες δαπάνες λαμβάνουν ενίσχυση με τη μορφή της επιχορήγησης και στη βάση του πραγματικού κόστους (πλην των έμμεσων). Ως πραγματικές νοούνται οι δαπάνες που έχουν πραγματοποιηθεί για την υλοποίηση πράξης, προβλέπονται στην απόφαση χρηματοδότησης, έχουν εξοφληθεί από τον δικαιούχο και τεκμηριώνονται από τιμολόγια και αποδεικτικά της καταβολής των σχετικών ποσών από τον δικαιούχο, καθώς και από τα λογιστικά αρχεία του.
2. Οι δαπάνες θα πρέπει να συνδέονται με τον/ους τόπο/ους εγκατάστασης και τον/ους ΚΑΔ επένδυσης του Επενδυτικού Σχεδίου.
3. Δαπάνες που πραγματοποιούνται πριν από την έναρξη της επιλεξιμότητας των δαπανών δεν είναι επιλέξιμες.

Οι επιλέξιμες δαπάνες πρέπει να πληρούν τους όρους που καθορίζει η Α.Π. 114947/01.12.2022 (ΦΕΚ Β/6132/01.12.2022) απόφαση του Υφυπουργού Ανάπτυξης και Επενδύσεων «Εθνικοί κανόνες επιλεξιμότητας δαπανών για τα προγράμματα του ΕΣΠΑ 2021 – 2027», όπως ισχύει.

4. Όλες οι δαπάνες εξετάζονται κατά την πιστοποίησή τους για την επιλεξιμότητά τους, το εύλογο του κόστους καθώς και για τη σκοπιμότητά τους σε σχέση με το επενδυτικό σχέδιο της επιχείρησης. Σε περίπτωση που οι δαπάνες που πιστοποιούνται δεν κριθούν επιλέξιμες, εύλογες ή σχετικές με την επιλέξιμη δραστηριότητα της επιχείρησης, γίνεται δεκτό μόνο το ποσό που χαρακτηρίζεται ως επιλέξιμο, εύλογο και σχετικό.
5. Για τον έλεγχο των τιμών, οι αρμόδιες Υπηρεσίες και Επιτροπές μπορούν να ελέγχουν τα στοιχεία αξίας του εξοπλισμού. Οι αρμόδιες Υπηρεσίες και Επιτροπές μπορεί να ζητούν από τον δικαιούχο, τον προμηθευτικό οίκο ή και τρίτους πρόσθετα κατά την κρίση τους στοιχεία και πληροφορίες, για εξακρίβωση της αξίας και τον έλεγχο των τιμών αυτών.
6. Για τον έλεγχο του κόστους των δαπανών της επένδυσης μπορούν να χρησιμοποιούνται από τις αρμόδιες υπηρεσίες και Επιτροπές κάθε είδους αποδεικτικά στοιχεία.
7. Για την περίπτωση τιμολογίων που είναι ξενόγλωσσα (εκτός αγγλικής) και δυσκολεύουν την απόφαση για την επιλεξιμότητα τους πρέπει να υπάρχει η μετάφραση τους στην ελληνική γλώσσα, από επίσημο φορέα. Επίσης, για την πιστοποίηση των δαπανών θα προσκομίζονται όλα τα συνοδευτικά έγγραφα και οι αντίστοιχες τραπεζικές συναλλαγές, ώστε να είναι δυνατή η ύπαρξη επαρκούς διαδρομής ελέγχου για την προμήθεια και την εξόφληση του προμηθευτή.
8. Συμβάσεις ή Ιδιωτικά Συμφωνητικά που συντάσσονται για την υλοποίηση των δαπανών, θα πρέπει να έχουν υποβληθεί σε κατάσταση συμφωνητικών, σύμφωνα με τα οριζόμενα στην παράγραφο 16 του άρθρου 8 του Ν.1882/1990. Για τις δαπάνες της κατηγορίας συμβουλευτικών υπηρεσιών η σύνταξη συμφωνητικού είναι υποχρεωτική, καθώς επίσης και η καταχώρηση τους στο Taxisnet.
9. Δεν γίνονται αποδεκτές ως επιλέξιμες δαπάνες, πάσης φύσεως παραστατικά αυτοτιμολόγησης.
10. Ο Φόρος Προστιθέμενης Αξίας (ΦΠΑ) είναι επιλέξιμη δαπάνη, εφόσον ο δικαιούχος δεν έχει δικαίωμα έκπτωσης του ΦΠΑ σύμφωνα με τις διατάξεις του κώδικα ΦΠΑ, όπως εκάστοτε ισχύει. Ειδικότερα, είναι επιλέξιμη δαπάνη εφόσον βαρύνει δαπάνες που χρησιμοποιούνται για την άσκηση εξαιρούμενων ή απαλλασσόμενων του ΦΠΑ δραστηριοτήτων του δικαιούχου, χωρίς δικαίωμα έκπτωσης.
Στις περιπτώσεις που ο ΦΠΑ βαρύνει δαπάνες οι οποίες χρησιμοποιούνται τόσο για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες δεν παρέχεται δικαίωμα έκπτωσης όσο και για την άσκηση δραστηριοτήτων για τις οποίες παρέχεται το σχετικό δικαίωμα (μικτή δραστηριότητα), ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη κατά το ποσοστό που δεν μπορεί να ανακτηθεί. Σημειώνεται ότι, όταν ο ΦΠΑ είναι επιλέξιμη δαπάνη, συμπεριλαμβάνεται στον επιχορηγούμενο προϋπολογισμό και σε καμία περίπτωση δεν τον προσαυξάνει.
11. Δαπάνες που πραγματοποιούνται μετά την τυπική ημερομηνία ολοκλήρωσης του έργου δεν γίνονται αποδεκτές.
12. Οι πιθανές δαπάνες διαμονής, μετακίνησης και λοιπές δαπάνες ταξιδιών των μελετητών/ερευνητών/συμβούλων περιλαμβάνονται στη συνολική αμοιβή τους και δεν είναι επιλέξιμες ως διακριτές δαπάνες.
13. Οι δαπάνες του επενδυτικού σχεδίου θα πρέπει να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά στην επιχειρηματική εγκατάσταση που λαμβάνει την ενίσχυση και να παραμένουν συνδεδεμένες με το έργο, για το οποίο χορηγείται η ενίσχυση, για το χρονικό διάστημα τήρησης των μακροχρόνιων υποχρεώσεων.
14. Οι χρεωστικοί τόκοι, οι προμήθειες χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, τα έξοδα συναλλάγματος και χρεωστικές συναλλαγματικές διαφορές καθώς και τα λοιπά καθαρά χρηματοοικονομικά έξοδα του δικαιούχου δεν είναι επιλέξιμα.
15. Οι δαπάνες για πρόστιμα, προσαυξήσεις, χρηματικές ποινές και έξοδα για την επίλυση διαφορών δεν είναι επιλέξιμες.